

Sprawozdanie stenograficzne

z rozpraw

galicyjskiego Sejmu krajowego

104. posiedzenia I. sesji IX. peryodu

z dnia 5. listopada 1910.

T R E Ś Ć.

Spis petycyi.

Głosy pp. Myroniuka-Zajaczuka i Winiczuka na poparcie poszczególnych petycyi

Wniosek nagły p. Witosy, Bojki i tow. w sprawie zapomogi dla gmin zarazą dotkniętych.

Wniosek nagły p. Czartoryskiego i tow. o pomoc dla pogorzalców gminy Leżachowa.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Cielucha i tow. w sprawie budowy szkoły w Pławnej powiat Grybów.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Sodomory i tow. w sprawie bezprawnego podniesienia stanu wody na Strypie przez Moritza Sommersteina, właściciela dóbr w Burkanowie, powiat Podhajce.

Protest posłów klubu rusko-ukraińskie-

go przeciw protokołowi z 103 posiedzenia z dnia 3 listopada 1910.

Protest posłów klubu rusko-narodnej organizacyi przeciw protokołowi z 103. posiedzenia z dnia 3. listopada 1910.

Oznajmienie Marszałka krajowego w sprawie wniesionych protestów.

Wniosek p. Pinińskiego w sprawie wpływających petycyi do komisji budżetowej odnoszących się do budżetu na rok 1911.

Uchwalenie tego wniosku.

Wniosek p. Lewickiego w sprawie zamknięcia trwającego posiedzenia dla porozumienia się w sprawie reformy wyborczej. Głosy pp. Lewickiego, Dudykiewicza, Korola, Głabińskiego i Senyka.

Uchwalenie wniosku.

Porządek dzienny.

(Początek posiedzenia o godzinie 10 minut 35 przed południem).

Przewodniczący: J. E. Marszałek krajowy Stanisław hr. **Badeni**.

Ze strony c. k. Rządu: J. E. c. k. Namiestnik Dr. Michał **Bobrzyński** i Radca Dworu Stanisław **Grodzicki**.

Sekretarze: Mieczysław **Urbański**, Stanisław Henryk hr. **Badeni**, Jan **Wasung**, Zacharyasz **Skwarko**.

Obecnych posłów: 129.

Marszałek. Sejm w komplecie, posiedzenie otwieram. Protokół z 102. posiedzenia uważam za przyjęty, gdyż nie wniesiono przeciw niemu żadnych zarzutów, protokół z 103. posiedzenia jest złożony w biurze sejmowym do przejrzania.

Proszę p. sekretarza o odczytanie petycji.

Sekretarz p. **Urbański** (czyta)

5724. L. s. 7805. Pryw. semin. naucz. żeńskie Rzeszów przez posła Jabłońskiego o subwencyę — do kom. budżetowej.

5725. L. s. 7806. Gm. Jasionów polny przez posła Keweluka o subwencyę na budowę szkoły. — do kom. szkolnej.

5726. L. s. 7807. Gm. Rudniki przez posła Senyka o zwolnienie od prestacyi szkolnej. — do kom. szkolnej.

5727. L. s. 7808. Gm. m. Wadowice przez posła Maissa w sprawie powiększenia dworca kolejowego. — do kom. kolejowej

5728. L. s. 7809, Świąto michajłowski Instytut Kołomyja przez posła Myroniuka-Zajaczuka o subwencyę na bursę — do kom. budżet.

Marszałek. Do tej petycji zażądał głosu p. Myroniuk-Zajaczuk. Udzielam mu głosu.

P. Myroniuk-Zajaczuk.

Wysoka Pałato!

Odnym z wospytannych zawedenij dla bidnoj uczaszczoj sia młodidży w kraju jest bursa Archistratyha Mychajła w Kołomyi, zasnowana w 1861 roci, a w 1866 roci prawytelstwo dało jeji ustawu.

Wid 1866 do 1910 roku bursa taja dała przyut i polne soderżanie 1120 wospytannykom, z kotrych wetykie bolsziństwo skińczyło seredni szkoły, a mnoho iz nych nachodiat sia na wydnych stanowyskach u kraju.

Ale ne ľehko prychodyt sia tomu zawedeniu młodidż ispytowyty, bo narod bidnyj a do dweri toj instytucji tołocze sia mnożeństwo rodyczyw, kotri chotylyby daty ditiam swoim świtło nauky, a ne wystarczaje ich na toje.

W sim roci buło w toj instytucji 62 wospytannykiw, na soderżanie kotrych, kрім domu, w kotrim żywut, ne ma u nas żadnych szedstw i fondiw.

Z młodidży, pomiszczenoj w naszoj instytucji sut sami syroty i dity bidnyh selan i miszczan.

Uderżanie ich w r. szkilnim 1910. wynosyt 4911 koron 22 heleriw, a nedoboriw je 1260 kor.

Bursa wnesła takoz petycju w mynuwszym roci, kotru ja mał czest' tut predłozyty, ale buła spiznena tak, szczo ne

Висока Палато!

Одним з воспитанних заведений для бідной учащой ся молодежи в краю єсть bursa Архистатига Михаїла в Коломиї, заснована в 1861 році, а в 1866 році правительство дало єї уставу.

Від 1866 до 1910 року bursa тая дала приют і полне содержанє 1120 воспитанником, в котрих велике большєнство скиńczyло середні школи, а много із них находять ся на видних становищах в краю.

Але не легко приходиться ся тому заведеню молодіж іспитувати, бо народ бідний а до дверей той інституції толочє ся множество родичів, котрі хотіли би дати дітям своїм сьвітло науки, а не вистарчає їх на тоє.

В сім році було в той інституції 62 воспитанників, на содержанє котрих, крім дому, в котрім живуть, нема у нас жадиих средств і фондів.

З молодіжи поміщеної в нашой інституції сут самі сироти і діти бідних селян і міщан.

Удержанє їх в році шкільнім 1910 виносить 4911 корон 22 гелєрів, а недоборів є 1260 кор.

Бурса внесла також петицію в минушій році, котру я мав чест тут предложити, але була спізнена так, що не

була поаходжена в комісії бюджетовой а пішла до Виділу краєвого. На жаль в Видлі краєвим не знайшла місця для своєї піддержки.

Чувем тут із слів неодного представителя всіх партій, що найважнішим і найпершим єсть тоє, що дає народови прозрінє т. є. сьвітло для жизни будучой.

На жаль, що до той інституції в Коломиї стало ся инакше.

Всі другії бурси трактуєть ся по возможности і приходить ся їм з помощью, хотяй з невеликими сумами, сама та інституція не одержала нич.

З яких причин: чи не стало фондів, чи не хочемо дати помочи, — не знати, досить що власти висшії в Видлі краєвим полагодили петицію безуспішно.

Тепер тая бурса відносить ся повторно з своєю петицією до Вис. Сойма і просят мене, щоб я піддержував єї в Вис. Палаті, аби вислухала той кривди, яку понесла зі сторони Виділу краєвого.

Бурса не маюча жадних средств ані фондів, мусить пускати ся по сєлах і по крайцарах збирати, щоби саму себе дальше до просьвити провадити.

Єсли ми ся о те стараємо і радимо і даємо мільони, найбільшу часть з бюджету краєвого на школи, то думаю, що Вис. Палата не буде так неприхильна, аби не вислухала тих кількох слів і не признала одноразовой піддержки для тих 62 учеників, малих дрібних дітей сєлян і міщан, аби їм допомочи до просьвити і до осягнення лучшой будучности.

На тим кінчу — а під зглядом формальним прошу о відосланє петицї до комісії бюджетовой.

На случай, колыб в комісії бюджетовой обрady булы вже замкнени, прошу о відосланє до Виділу краєвого, і прошу абы ся тожу справою заниял.

Секретарз п. **Urbański** (czyta):

5729. L. s. 7810. Komitet ratunkowy w Narolu przez posła Jampolskiego o zasiłek z powodu pożaru — do kom. budżet.

5730. L. s. 7811. Tow. „Gwiazda“ Stary Sambor, przez p. Lewakowskiego o subwencję — do kom. budżet.

5731. L. s. 7812. Wydział pow. St. Sambor przez p. Lewakowskiego w sprawie bonifikacyi za ubytek w dochodach po wygaśnięciu prawa propinacyi — do kom. budżetowej.

5732. L. s. 7813. Wydz. pow. St. Sambor przez p. Lewakowskiego w sprawie zmiany ustawy drogowej — do kom. drogowej.

5733. L. s. 7814. Wydz. pow. Stary Sambor. przez posła Lewakowskiego w sprawie budowy dróg wodnych. — do kom. wodnej.

5734. L. s. 7815. Wydz. pow. w Zaleszczykach, p. p. T. Cieńskiego, w sprawie budowy dróg wodnych — do kom. wodnej.
5735. L. s. 7816. Nauczycielstwo miasta Drohobycz, p. p. Halbana, o ustanowienie podwójnego etatu stałych nauczycieli przy szkole męskiej — do kom. szkolnej.
5736. L. s. 7817. Gm. Nosowce, p. p. Skarbka, o zasiłek na zakupno paszy z powodu gradobicia — do kom. budżet.
5737. L. s. 7818. Felicya Machalska, wdowa po naucz., Sokal, p. p. Żardeckiego, o zapomogę — do kom. szkolnej.
5738. L. s. 7819. Karol Jaworski, majster szewski, Lwów, p. p. Żardeckiego, o zapomogę — do kom. budżet.
5739. L. s. 7820. Tow. Kolonii leczniczych dla izr. dziatwy szkolnej, Kraków, p. p. Żardeckiego o subwencyę — do kom. budżet.
5740. L. s. 7821. Ewa Fedyna, wdowa po droźniku w Chołojowcu, p. p. Żardeckiego, o zapomogę — do kom. budżet.
5741. L. s. 7822. Związek stowarzyszeń przemysłowych, Lwów, p. p. Żardeckiego, w sprawie przyspieszenia budowy dróg wodnych — do kom. wodnej.
5742. L. s. 7824. Filia lwowsk. Tow. gimn. „Soków“, Stanisławów, p. p. Winniczuka, o subwencyę — do kom. budżet.

Marszałek. Do tej petycyi zażądał głosu p. Winniczuk. Udzielam mu głosu.

P. Winniczuk. Wysokij Sojme!

Filia Tow. Sokił w Stanisławowi wnie-
sła petycyju do Wys. Sojmu, szczyoby buw
łaskaw przyznały jeji subwencyju na budo-
wu domu dla sokilni w Stanisławowi i Taja
filia potrzebuje sokilni, poneże ne ma de
urjadyty kursy dla towarystw pożarnych,
a poneże pomeszkania w Stanisławowi sut'
duże dorohi, filia namirjaje zbudowaty wła-
snyj dim.

A szczo koszta budowy budut wyno-
syty ponad 60.000 koron, towarystwo sa-
me ne w syli zbudowaty i dla toho wnesło
petycyju o subwencyju na budowu so-
kilni.

Ja tuju petycyju najhorjaczysze po-
peraju, a pid zhladom formalnym proszu
o widosłanie jeji do kowisyji budżetowoi.

Marszałek. Proszę o odczytanie dalszych petycyj.

Sekretarz p. **Urbański** (czyta):

5743. L. s. 7825. Zofia Nowak-Budzińska, Lwów, p. p. Stapińskiego, o zasiłek na stu-
dya śpiewu — do kom. budżet.

Marszałek. Proszę o odczytanie zgłoszonych wniosków nagłych i interpelacyj.

Sekretarz p. **Urbański** (czyta):

Wniosek nagły p. Witosa, Bojki i tow. w sprawie zapomogi dla gmin zarazą
dotkniętych.

Wniosek nagły p. Czartoryskiego i tow. o pomoc dla pogorzalców gminy Leża-
chywa.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Cielucha i tow. w sprawie budowy szkoły w Pła-
wnej, powiat Grybów.

Sekretarz p. **Skwarko** (czyta):

Interpelacya do c. k. Prawytelstwa p.
Sodomory i tow. w sprawie bezprawnoho
pidnesenia stanu wody na Strypi Moricom
Zomersztajnom, włastytelem dibr w Burka-
nowi, powit Pidhajci.

Високий Сојме!

Філія Тов. „Сокіл“ в Станиславові
внесла петицію до Вис. Сојму, шчоби
був ласкав признати єї субвенцію на бу-
дову дому для сокільні в Станиславові.
Та філія потребує сокільні, понеже не
ма де урядити курси для товариств по-
жарних, а понеже помешканя в Стани-
славові суть дуже дорогі, філія наміряє
збудовати власний дім.

А шчо кошта будови будуть вино-
сити понад 60.000 корон, товариство са-
ме не в силі збудовати і для того внесло
петицію о субвенцію на будову со-
кільні.

Я ту петицію найгорячійше попи-
раю, а під зглядом формальним прошу
о відосланє єї до комісії бюджетової.

Інтерпеляция до ц. к. Правительства
п. Содомори і тов. в справі безправного
піднесеня стану води на Стрипі Морицом
Сомерштайном, властителем дїбр в Бур-
канові, повіт Підгайці.

Marszałek. Z wnioskami nagłymi postąpię regulaminowo — interpelacye zaś
odstąpię komisarzowi rządowemu.

Proszę p. sekretarza o odczytanie wniesionych protestów.

Sekretarz p. Skwarko (czyta):

Lwów, dnia 4. października 1910.

Do

Jego Ekscelencyi Stanisława hr. Badenioho
Marszałka krajowego
u Lwowie.

Pidpysani posły sojmu krajowego, koro-
liwstwa Haličyny i Wołodomyryi z we-
lykim kniażestwom Krakiewskim wnosiat
otsym pomysły §. 76. regulaminu sojmo-
wego

Protest

proty nezhidnoho z regulaminom postupo-
wania, szczo zajszło dnia 3. października
1910 r. na 103 zasidaniu I. sesyi IX. pe-
rioda Sojmu Haličyko.

Z osibna:

W sprawozdaniu stenograficznym se-
ho zasidania Sojmu haličykoho stwierdżeno,
szczo poczawszy wid 4. toczky porjadku
dnewno w czasi narad buw hałas, kryky,
swysty, bytie pułtamy i pr.

Pidpysani konstatujuť, szczo w czasi
mnynych narad na sim zasidaniu poczaw-
szy wid 4. toczky buw takyj hałas, kryky,
swysty, szczo ne buło czuty ani sprawo-
zdawciw, ani besidnykiw, ani marszałka.

Dokazano seho, szczo poodynoki be-
sidnyky domahały sia wid Marszałka umo-
żliwienia im promowłaty.

Stenografy ne zo swoich miśc ałe ko-
ło samych besidnykiw z ust ich — spysu-
wały de szczo z besid, z debilsza ne spy-
suwały zowsim, bo zadla zezwyczajnoho
hamoru, chocia stojąły pry besidnykach,
ne były w możnocy czuty besidy; jak to
mało misce pry besidach posliw Dudyky-
wycza, Senyka, Kost'a Łewycko.

W wydu toho widniata buła posłam
możnist' braty uczast' w naradach, bo ne
było czuty ani sprawozdawciw, tak szczo
nichts ne znaw jaka toczka porjadku dne-
wno je predmetom dyskusji i łysze
z nazwyska sprawozdawcia mih dohaduwa-
ły sia, — szczo jest predmetom mnynych
obrad — ani promow besidnykiw, ani sliw
Marszałka, ani nawit' własnych sliw ne bu-
ło czuty.

Prawdopodobno ne czuw i Marszałok
posliw, czoho dokazuje fakt, szczo zholo-
szujucznych sia do hołosu posliw o. Seny-
ka i dra Łewycko, zapysaw mylna a imen-
no, perszolo z nych jako besidnyka „pro“
pidczas koły win zholosyw sia jako besi-

Лвів, дня 4. падолиста 1910.

До

Его Ексцеленції Станислава гр. Баденьо-
го, Маршалка краєвого
у Львові.

Підписані послы Соjму галицького
Королівства Галичини і Володимирії з Ве-
ликим Князівством Краківским вносять
отсим по мысли §. 76. регуляміну соjмо-
вого

Протест

проти незгідного з регуляміном постupo-
ваня, що зайшло дня 3. падолиста 1910
р. на 103 засіданю I сесії IX. періода
Соjму галицького.

З' осібно:

В справозданю стенографчнім сего
засіданю Соjму галицького стведжено, що
почавши від 4 точки порядку дневного
в часі нарад буw галас, крики, свисти,
бите пультами і пр.

Підписані констатують, що в часі
мнимих нарад на сім засіданю почавши
від 4 точки буw такий галас, крики, сви-
сти, що не було чути ані справоздавців
ані бесідників ані Маршалка.

Доказом сего, що поодинокі бесі-
дники домагали ся від Маршалка умо-
жливлення їм промовляти.

Стенографи не зі своїх місць, але
коло самих бесідників з уст їх списува-
ли де що з бесід, з дебільша не спису-
вали зовсім, бо задля незвычайного га-
мору, хоча стояли при бесідниках, не
були в можности чути бесіди, як то ма-
ло місце при бесідах послів Дудикиви-
ча, Сеника, Костя Левицького.

В виду того віднята була послам
можність брати участь в нарадах, бо не
було чути ані справоздавців, так що ні-
хто не знав, яка точка порядку дневно-
го є предместом дискусії і лише з на-
звиска справоздавця міг довідати ся, що
єсть предметом мнимих обрад, ані про-
мов бесідників ані слів маршалка, ані
навіть власних слів не було чути.

Пrawdopodobно не чув і маршакок
послів, чоґо доказує факт, що зголошу-
ючих ся до гоłosу послів О. Сеника і др.
Левицького записав мильно а іменю пер-
шого з них jako бесідника „pro“, підчас
коли він згоłosив ся jako бесідник „соп-

dnyk „contra“ a druhoho zapysaw jako besidnyka do „meritum“, pidczas koły win zholosyw sia do hołosu w sprawie formalnij.

Hołosowanie widbuwało sia takož w superecz z postanowamy regulaminu, bo posły hołosowały na znak danyj sprawozdawceju abo sekretarem Sojmu i to ne z miść swoich, a zibrani około trybuny sprawzdawcia.

Protyw takomu wedeniu narad protestuwaw kilkokратно posoł Łewyckyj.

A pozajak pišla postanow §. 39. i nastupajuczich regulaminu Sojmowoho rozprawy sojmowi musiať buty ustni i dostupni, prote ne ulahaje najmniejszymu sumniwowu, szczo wsi mnymo postanowleni uchwały wid 4-toji do 13-toji toczky porjadku dnewnoho 103 zasidania sojmowoho z 3. padołysta 1910 suť neważni — na szczo zakładajemo sej protost ta wnosymo na widczytanie jeho na najblyzszym zasidaniu sojmu i dołuczenie jeho do protokołu narad.

Dr. Kost' Łewyckyj, Dr. Iwan Makuch, Dr. Petruszewycz, Z. Skwarko, Mychajło Sodomora, Iwan Kiwelak, Pawło Dumka, Antin Staruch, Łazar Wynnyczuk, Iwan Sandulak, Tymotej Staruch, Dr. Kuroweć.

K Wysokomu krajewomu Sojmu Korolewstwa Hałyczyny i Władymirii s Krakowskim Welykyim Kniažestwom.

Protest

posła Dudykiewycza i towarzysiw po powodu nesohlasnoho s regulaminom perevedenija 103 zasidania I. sesyi, IX. perioda sostojawszoho sia 3. n. st. nojabrja 1910 r.

Na osnovaniu §. 76. regulamyna ot. 10. oktjabrja 1907 h. objazawajuszczoho Wysokyj Sejm i jeho Marszała — zajawlajemo i odnowremenno izlahajem ślidujuszczij protest :

W protokoli 103 zasidania I. sesiji, IX. perjoda Sejma, sostajawszoho sia 3. n. st. nojabrja 1910 skazano, szczo weś porjadok dnia seho zasidania, krom trech poślidnych toczok (14—10) pereweden i pisen.

Perewedenie i riszenie seho porjadka dnia, obnymawszoho krom woprosok menše wažnych (toczky 4, 5, 9, 13) woprosy perwostепенnoj wažnosti dla wseho kraja, jak toczky 6—8, i 10—12 poślidowało z jawnym i soznatelnyim naruszeniem predpysanij regulamina, praw posłow i awtoryteta Sojma!

tra“, a drugoho zapisaw jako besidnyka do „meritum“, pidčas коли він zholosiw ся do hołosu w sprawie formalnij.

Голосованє відбувало ся такož в супереч з постановами регуляміну, бо послы голосовали на знак даний справоздавцею або секретарем Сойму і то не з місць своїх, а зібрані окоło трибуни справоздавця.

Против такому веденю нарад протестував кількакратно посол Левицкий.

А позаяк після постанов §. 39. і наступаючих регуляміну соймового розправи соймові мусять бути устні і доступні, проте не улягає найменшому сумнівови, що всі мнимо постановлені ухвали від 4-тої до 13-тої точки порядку дневного 103 засідання соймового з 3. падолиста 1910 суть неважні, на що закладаємо сей протест та вносимо на відчитанє его на найблизшим засіданю Сойму і долученє его до протоколу нарад.

Dr. Kость Левицкий, Dr. Iwan Makuch, Dr. Petruszewycz, Z. Skwarko, Mhxajło Sodomora, Iwan Kiwelak, Pawło Dumka, Antin Staruch, Łazar Wynnyczuk, Iwan Sandulak, Tymotej Staruch, Dr. Kuroweć.

K Високому краєвому Сойму Королєвства Галичини і Владимірії з Краковским Великим Княжєством.

Протест

посла Дудикевича і Товаришів по поводу несогласного з регуляміном переведенія 103 засідання I. сесії, IX. періода, сстоявшого ся 3. н. ст. ноябрія 1910 г.

На основанію §. 76. регуляміна от 10 октабрія 1907 г. обязвающого Високий Сойм і его Маршала, заявляємо і одновременно излагаєм слідующий протест.

В протоколі 103 засідання I. сесії, IX. періода Сейма, сстоявшого ся 3 н. ст. ноябрія 1910 сказано, що весь порядок для сего засідання, кром трех послідних точок (14—16) переведен і рішен.

Переведеніє і рішеніє сего порядка дня, обнимавшого кром вopросок менше важных (точки 4, 5, 9, 13) вopроси первостепенной важности для всего края, як точки 6—8, і 10—12 посьлідовало з явним і сознательним нарушенієм предписаній регуляміна, прав послов і авторытета Сойма!

Zasidanie Sojma proischodyło ne smotrjacy na jedynodusznoje predloženie wseho predstavitelstwa ruskogo naroda otložyты zasidanie i ne smotrjacy na protywy wedenia zasidania, nesohłasnogo z predpysaniem regulamina, pry ohłuszajuszczem sumi, wo wremia kotroho riszytelno ne było wozmožnosti ślidyты za porjadkom dnia i tym mense prynymaty uczastije w debatach i riszenijach, pošly ne mohły buty słyszani i tym mense mohły w podobajuszczej sposob wpłynuty na riszenija Sejma, jich riszytelno ne mohły słyszaty Sojm i Marszał jich ne słyszaty daże stenografy i ne były w sostojaniju zapytywaty riczej, o czem swiditelstwujut' jich stenogramy, ne słyszaty sebe daże pošly želawsziji howoryты.

Takojе wedenije zasjdania, perewedenie i riszenie porjadka dnia sredy takich obstoјatelstw ne jest' zakonodatelnoju robotoju narodnoju predstavitelstwa, a jeho parodijeju, naruszajuszczej regulamin i bolsze opasnoju dlą awtoryteta sejma, czym wsiakiji, chotia by najszumnijšiji demonstraciji majoryzowannoho menseństwa protywy bezzhladnoho bolszyństwa.

Dudykewycz,

Antonij Kołpaczkewycz, Kornylj P. Senyk, Mychał Myroniuk-Zajaczuk.

Marszałek. Protesty te będą dołączone do protokołu obrad ostatniego posiedzenia 103 z dnia 3. listopada 1910.

Przed porządkiem dziennym prosił o głos Ekscełencya p. Piniński. Udzielam mu głosu.

P. **Piniński.** Ponieważ budżet jest zamknięty i przedłożony w sprawozdaniu Wysokiemu Sejmowi, a napływają jeszcze liczne bardzo petycje odnoszące się do budżetu przeto pozwylę sobie postawić wniosek ażeby od dnia dzisiejszego petycje obciążające budżet na rok przyszły przekazywano Wydziałowi krajowemu.

Marszałek. Czy żąda kto głosu? (*Nikt!*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta.

Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Przed porządkiem dziennym prosił o głos p. Lewicki. Udzielam mu głosu.

P. **Lewicki.** Wysokij Sojme!

Na porjarku dnewnym nynisznoho zasidania Wysokoho Sojmu postawłeno na perszim mišciu sprawu budżetu krajewoho na r. 1911.

My zastupowały w Wysokij Pałati to stanowysko, szczo uważajemo sprawu reformy wyborczoji do otseho Sojmu za sprawu perszorjadnoji wahy, i z witse wyjšła supereczništ' w naszych pohladach

Wy panowe z bilzosty polskoj toho Sojmu pišły za budżetom, my obstoјawylы traktowanie reformy wyborczoji do hałyckoho Sojmu.

Засіданіє Сойма проісходило не смотрячи на єдинодушное предложение всего представительства русского народа отложить заседание и не смотрячи на протесты против ведения заседания, несогласного з предписаніем регулямна, при оглушающем сумі, во время котрого рішительно не было возможности слідити за порядком дня и тим менше принимати участие в debatach и рішеніях, pošly не могли бути слішані и тим менше могли в подобающей способ вплинути на рішенія Сейма, їх рішительно не мог слішати Сейм и Маршал їх не слішали даже стенографы и не били в состоянїю записивати річей, о чем свідѣтельствуютъ их стенограмы, не слішали себе даже pošly желавшїи говорить.

Такое веденіє засіданя, переведеніє и рішеніє порядка дня среди таких обстојательств не єсть законодательною работою народною представительства, а его пародією, нарушающей регулямін больше опасною для авторитета Сойма, чим всякїи, хотя би найшумнїйшїи демонстрації мїйоризованного меньшества против безгладного большинства.

Дудикевич,

Антоній Колпачкевич, Корнилій П. Сенник, Михаїл Миронюк-Заячук.

Високий Сойме!

На порядку дневному нинішнього засідання Високого Сойму поставлено на першій місці справу бюджету краєвого на рік 1911.

Ми заступали в Високій Палаті то становнско, що уважаємо справу виборчої реформи до отсего Сойму за справу першорядної ваги и звідси виjšла суперечність в наших поглядах.

Ви панове з більшости польскої того Сойму пішли за бюджетом, ми обстојували трактованє реформи виборчої до галицького Сойму.

I z otseji borby może dijty do toho stanu nekorystnoho, szczo sprawa reformy wyborczoji, sprawa perszorjadnoji wahy może zijty na druhyj plan abo zowsim upasty.

Тимчасом ведені переговори на вчерашній конференції переводників клубів польських і руских довели до того, шczo резултат тої послідної конференції не був негативний але в часты pozytywnyj.

Z uwahy na to wysłid posłidnoji konferencyji, jaka bodaj w czasty zblyżyła pohlady zastupnykiw polskoho i ruskoho naroda, хочемо надіји не траyty, шczo до компромісу межу нами pryjde, а навіть хотіwbym wiryty, шczo pryjde межу нами до компромісу не тільки в справі реформы wyborczoji до Соjму, але також в ynszych nezwyčajno ważnych sprawach kulturalnych i ekonomicznych, jaki dotyczut' żywotnych i koniecznych wzajemem oboch narodiw, polskoho i ruskoho, zameszkajuczych toj kraj.

(Głos. Daj Boże!) — (Oklaski).

Choczemo szcze raz pryżożyty ruku do діла wіkopomnoho, do zblyżenia oboch narodiw, а навіть хочемо wiryty, шczo pryjde помеж нами до компромісу не лysz в справі реформы wyborczoji до Соjму гацькоho, але також в ynszych nezwyčajno ważnych sprawach kulturalnych i ekonomicznych, jaki dotyczat' żywotnych i koniecznych widwzajimen oboch narodiw, zameszkujuczych otsej kraj. (Brawa).

(P. Stojalowski. Daj Boże!)

Choczemo pryżożyty szcze raz ruku do діла wіkopomnoho do zblyżenia oboch narodiw ruskoho i polskoho (Brawa)

Ta szczo by nam se umožywyty potrzebujemy czasu, aby sklykaly w тіj переважній справі народу нашого мужів доwirija z цілого kraju. Zадлятоho wnoszu, aby Wysoka Pałata zwolyła uchwałyty zamknienie nynisznoho zasidania.

Czy udaś' nam sia, poważani panowe, te z naszoho boku szczyro namirene діло dowerszyty, abo bodaj rozpocząty na jakijś sprawedywiy osnowi, se zafeżyty w переважній часты wid Was, poważani panowe, wid storony polskoj...

(Głosy. I także od Was).

а то із сторони, котра в сій Палаті теper є в переважающей більшосты і мае право рішаты.

My із своjeho боку зробымо все možlywe а сподіjемо sia, шczo колы po waszij storoni не буде brakuwaty do-

I з отсеї борби може дійти до того stanu некorystnoho, шczo sprawa wyborchoї реформы, sprawa першорядної ваги, може zijty на другий плян abo zowsim upasty.

Тимчасом ведені переговори на вчерашній конференції провідників клубів польських і руских довели до того, шczo резултат тої послідної конференції не був негативний, але в часты позитивний.

З уваги на те, вислід послідної конференції, яка bodaj в часты zblyжила pohlady zastupnykiw polskoho i ruskoho naroda, не хочемо тратити надії шчо до компромісу між нами pryjde, а навіть хотіwbим wiryty, шчо pryjde межу нами до компромісу не тільки в справі реформы wyborchoї до Соjму, але також в иньших nezwyčajno ważnych sprawach, в справах культурних і економічних, які дотичать животних і конечних wzajemem oboch narodiw, polskoho i ruskoho, zameszkajuczych сей край.

(Дай Боже!)

Хочемо ще раз приложити руку до діла wіkopomnoho, до zblyження oboch narodiw, а навіть хочемо wiryty, шчо pryjde між нами до компромісу не лиш в справі реформы wyborchoї до Соjму галицькоho, але також в иньших nezwyčajno ważnych sprawach, в справах культурних і економічних, які дотичать животних і конечних wzajemem oboch narodiw, zameszkajuczych otsej kraj.

Хочемо приложити ще раз руку до діла wіkopomnoho до zblyження oboch narodiw ruskoho i polskoho.

Ta шчо бы нам se umožyвити потребуемо часу, aby sklykati в тій переважній справі народу нашого мужів доwirija z цілого краю. Zадлятоho wношу, aby Wисока Палата zwolyла ухвалити замкненіє нинішного засіданя.

Чи uдасть nam ся, powажані панове, те з нашo боку шциро намірене діло dovershyty, aby bodaj rozpocząty на якійсь зправедливій осnowi, се залежить в переважній часты від Вас, powажані Панове, від сторони польскої

а то із сторони, котра в сій Палаті теper є в переважающей більшосты і мае право рішаты.

Ми із своjого боку зробыли все možlywe а сподіjемо ся, шчо коли po Вашій storoni не буде хибувати доброї вол

broji woli i pocutja sprawedlywosty dla druhoho naroda, zameszkujuczoho sej kraj, to bude mohło buty dowerszene se welyke diło. Koły sprawdi je u Was dobra wola do seho diła prystupyty, to dajte dokaz prynymajucy sej formalnyj wnesok. (*Brawa*).

P. Dudykiewicz. Proszu o hołos.

Marszałek. Głos ma p. Dudykiewicz.

P. Dudykiewicz. Wysokij Sojme!

Żelajucy posredstwam izbyratelnoj reformy ne jako cil tilko seredstwom weduczym do diła. zblyżenia oboch sej kraj zameszkujuczych narodiw, posredstwom zriwnania jich w prawach i obowiazkach, uważajemo, szczo łysz toju dorohoju zmożemo cil otiahnuty, jesly seredstwom sprawedlywoji reformy wnesemo uspokojenie w kraj i w siu Pałatu.

My stoimo na tim stanowysku, szczo sia Pałata powynna peredowsim wnesty uspokojenie i w rjady naszoho naroda a poneże newidroczenie zasidania ne łysz ne uspokojit, ałe i bilsze rozdrażnyt, dlatoho ja pidderżuju w powni predłożenie p. Łewyckoho.

P. Korol. Proszu o hołos.

Marszałek. Głos ma p. Korol.

P. Korol. Wysokij Sojme!

Jesly ja teper zabyraju hołos, to roblu to dlatoho, szczo by z toho mišcia skonstatuwaty, szczo mij pesemistycznyj pohlad jakyj ja wyskazaw na poślidnym zasidaniu toji Wysokoji Pałaty szczo do buduczoji reformy wyborczoji po wczerasznim zasidaniu prezydij klubiw posolskich zminywsia na łuczsze. Ja teper z przyjatnostiju muszu skonstatuwaty, szczo wczera roziszly sia my piznym weczrom w nastroju o mnoho łuczszym, jak to buło jeszcze w czetwer. Ja zaczaw nabyraty nadiji, szczo to welyke diło reformy wyborczoji precin zistane dowerszene jeszcze w teperisznij sesji sojmowij.

Ja ne budu howoryty o tim, szczo pidderżuju wnesenie, postawłene czerez p. Łewyckoho, poneże to wnesenie wyszło za wspilnym porozuminiem i ja apeluju tilko z toho mišcia do bilszosty sojmowoji, do zastupnykiw polskoho naroda i proszu jich, szczo by po zamknieniu nynisznoho zasidania uzyły toj czas, jakyj bude jich diłyty wid ślidujuczoho zasidania na toje, szczo by to zblyżenie, яке wczera zaczęło sia, prowadzycy dalsze.

Proszu Wysokoho Sojmu to pryniaty do łaskawoji widomosty, szczo dla nas zastupnykiw ruskoho naroda najważnijszoju

i pocutja sprawedlywosty dla drugoho naroda, zameszkujuczoho sej kraj, to bude mohło buty dowerszene se welyke diło. Коли справді є у Вас добра воля до сего діла приступити, то дайте доказ приймаючи сей формальний внесок.

Прошу о голос.

Високий Сојме!

Желаючи посредством избирательной реформи не яко ціль, тилько средством ведучим до діля зближення обох сей край замешкуючих народів, посредством зрівняння їх в правах і обовязках, уважаємо, що лиш тою дорогою зможемо ціль осягнути, єсли посредством справедливой реформи внесемо успокоєне в край і в сю Палату.

Ми стоїмо на тим становиску, що ся Палата повинна передовсім внести успокоєне і в ряди нашого народа, а понеже newidroczenie zasidania ne лиш ne uspokojit, ale i bilsze rozdrażnit' dlyatoho ja pidderżuju w powni predložene p. Левицкого.

Прошу о голос.

Високий Сојме!

Єсли я тепер забираю голос, то роблю то дlyatoho, щоби з того місця сконстатувати, що мій песимистичний погляд, який я висказав на поślidнім засіданю тої Високї Палати що до будучої реформи виборчої, по вчерашнім засіданю президий клубів посольських змінив ся на лүчше. Я тепер з приятельностію мушу сконстатувати, що вчєра розійшли ся ми пізним вєчером в настрою о много лүчшим як то буło єще в четвєр. Я зачав набирати надії, що то вєликє діло реформи виборчої прецінь зістане довершенє єще в тепєрішній сєсії сојмовій.

Я не буду говорити о тим, що піддержую внесєне, поставленє через п. Левицкого, понеже то внесєне вийшло за вєспільним порозумінєм, я апелюю тилько з того місця до більшості сојмової, до заступників польского народа і прошу їх щоби по замкненю нинішного засіданя ужили той час, який буде їх ділити від слїдуючого засіданя на тоє, щоби то зближенє, яке вчєра зачало, ся провадити дальше.

Прошу Високого Сојму то приняти до ласкавої відомості, що для нас заступників руского народа найважнішою

kwestjeju w całej reformi wyborczej jest oznaczenie procentowe czysta zastupstwa ruskoho i polskoho.

To jest toczka, do kotroj my przywiazujemy najbilszu wahu.

Jesly Panowe na tim punkti potrafyfe doprowadzyc do zhody mezy zastupnykami polskoho i ruskoho naroda, to wsi dalszi toczki pijdut wzę duze a duze lekko.

Wczera proszu Wysokoho Sojmu my i na tim punkti wprawdi ne przyjszy jeszcze do nijakich pozytywnych rezultatow, ale o skilko to piznaty mozna bylo, z oboch storin zaznaczyła sia dobra wola, szczyby w tim naprawieniu ity do zblyzenia, ity do pewnoho porozumienia.

I jesly my wczera to diło najwazniejsze wzę poprowadzily na dobru dorohu, proszu imenem swoim i imenem wsich reprezentantow ruskoho naroda, szczybyste Panowe to diło dalsze kontynuowaly i staraly sia dowesty do sprecyzowania cyfry zastupstwa ruskoho w buduczim Sojmi.

W tim perešwidczeniu, szczy Wy Panowe z toj dorohy ne zijdete, przyuczajzua sia do tych hołosow, kotri tut nyny byly wyskazani w nadiji, szczy ta pererwa w naradach przyczynyt sia do korzystnoho poriszenia toho welykoho diła reformy wyborczej. Przyuczajzuz otze do wnesenia p. Lewyckoho.

Marszałek. Czy żada jeszcze kto głosu?

P. **Głabiński.** Proszę o głos.

Marszałek. Głos ma p. Głabiński.

Głabiński. Wysoki Sejmie!

Wszystkie stronnictwa polskie pragną, aby wszystkie sprawy ważne, będące na porządku dziennym, mogły być w tej sesji załatwione.

A więc w pierwszym rządzie reforma wyborcza albo przynajmniej zasady tej reformy wyborczej i ściśle określenie, następnie budżet i inne sprawy, którymi się zajmujemy.

Wszystkim stronnictwom polskim zależy zarazem na tem, aby obrady tej Wysockiej Izby odbywały się spokojnie, poważnie, zgodnie z tradycją i godnością tego Wysockiego Sejmu. (*Brawa i oklaski*).

Dlatego z zadowoleniem podnoszę, że szanowni mowcy stronnictw ruskich, tak szanowny wnioskodawca, jak i inni mowcy stwierdzili, że reprezentanci stronnictw polskich okazali dobrą wolę i okazali życzliwość w traktowaniu sprawy reformy wyborczej.

Mogę przy tej sposobności zapewnić wszystkich szanownych reprezentantów stronnictw ruskich, że tę życzliwość stronnictwa polskie odnoszą nietylko do sprawy reformy wyborczej, ale także i do innych spraw, które leżą na sercu narodowi ruskiemu, a w szczególności i do spraw szkolnych i do spraw ekonomicznych, o jakich wspominał szanowny p. wnioskodawca.

W nadziei zatem, że odroczenie dzisiejszego posiedzenia umożliwi nam w najbliższym czasie, a mianowicie już w poniedziałek obrady spokojne i poważne, popieram w porozumieniu z reprezentantami wszystkich stronnictw polskich wnioski szan. p. Lewickiego i proszę, ażeby najbliższe posiedzenie mogło się odbyć w poniedziałek. (*Brawa i oklaski*).

Marszałek. Czy żada jeszcze kto głosu?

P. **Senyk.** Proszu o hołos.

квeстieю в цілій реформі виборчій eсть означeнe процентoвoгo числа заступництвa рускoгo і польскoгo.

To eсть тoчкa, до кoтрoї ми привязуeмo нaйбiльшy вaгy.

Если Панoвe нa тiм пунктi пoтpафитe дoпpовaдити до згoди мiж заступникaми польскoгo і рускoгo нaрoдa, тo вci дaльшi тoчкi пiйдуть вжe дужe a дужe лeгкo.

Вчeрa, пpошy Висoкoгo Сoймy, ми нa тiм пунктi впpавдi нe пpийшли eщe до нiяких пoзитивних рeзультaтiв, aлe o скiлькo тo пiзнaти мoжнa бyлo з oбoх стoрiн зaзнaчилa сeя дoбpа вoлeя, щoби в тiм нaпpавлeнiу iти до зблiжeнeя, iти до пeвнoгo пoрoзумiнeя.

И если ми вчeрa тo дiлo нaйвaжнiйшe вжe пoпpовaдили нa дoбpу дoрoгy, пpошy iмeнeм свoим i iмeнeм вcix рeпpезeнтaнтiв рускoгo нaрoдa, щoбиcьтe Панoвe тo дiлo дaльшe кoнтинyвaли i стaрaли сeя дoвeсти до спpецизoвaнeя цифpи заступствa рускoгo в бyдyчiм Сoймi.

В тiм пeрeсвiдчeнiу, щo Ви Панoвe з тoї дoрoги нe зийдeтe, пpилучaю сa до тих гoлoсiв, кoтpи тy нинi бyли вискaзaнi в нaдiї, щo тa пeрeрвa в нapaдax пpичинить сeя до кoриснoгo пoрiшeнeя тoгo вeликoгo дiлa реформы виборчoї. Пpилучaюcь oтжe до внeсeнeя п. Лeвицкoгo.

Прoшy o гoлoс.

Marszałek. P. Senyk ma głos.

P. **Senyk.** Wysoka Pałato!

Jabym postawyl formalne wnesenie, czyby Wasza Ekscelencja z ohladu na te, szczo u wiwtorok prychodyt ruske swiatio a do ponediłka lysz oden deń, ne zhodyw sia, szczo aby najblyzshe zasidanie Wysokoho Sejmu widbuło sia doperwa w seredu dnia 9. b. m.

Висока Палато!

Ябим поставив формальне внесење, чиби Ваша Ексцеленция з огляду на те, що у вівторок приходить руске сьвято, а до понеділка лиш оден день, не згодив ся, шоби найблизше зазідане Високого Союму відбуло ся допера в середу 9. б. м.

Marszałek. Czy żąda jeszcze kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, przystępujemy do głosowania.

Podam do głosowania tylko wniosek p. Lewickiego, za którym oświadczyli się pp. Dudykiewicz, Korol i Głabiński co do odroczenia dzisiejszego posiedzenia.

Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Wniosek został przyjęty.

Teraz oświadczam, że życzeniu p. Senyka nie mogę uczynić zadość i właśnie dlatego, że dzisiejsze posiedzenie odraczamy, zależeć musi i mnie i całej Izbie, abyśmy w poniedziałek prace nasze napowrót rozpoczęli.

Następne posiedzenie pojutrze w poniedziałek dnia 7. listopada 1910 o godzinie 9. rano z tym samym porządkiem dziennym (t. j.)

1. Sprawozdanie komisji budżetowej o budżecie krajowym na rok 1911.

Sprawozdawca generalny poseł Kozłowski.

2. sprawozdanie komisji dla reform agrarnych o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie zaprowadzenia ubezpieczenia bydła.

Sprawozdawca poseł Paygert.

Następne posiedzenie zatem w poniedziałek dnia 7. listopada 1910 o godzinie 9. rano. Dzisiejsze posiedzenie zamykam.

(Koniec posiedzenia o godzinie 11. minut 10 przed południem).

